

III RIIGIKOGU

8. istungjärk. **Protokoll nr. 230 (31).**

1929.

**III Riigikogu koosolek 19. märtsil 1929
kell 17.**

Kokku on tulnud 90 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **A. Rei**, sise- ja kohtuminister **T. Kalbus**, välisminister **J. Lattik**, sõjaminister **M. Juhkam**, raha- ja kaubandus-tööstusminister **A. Oinas**, põllu-töökasminister **K. Soonberg**, teedeminister **O. Köster**, töö-koolekande- ja haridusminister **L. Johanson**.

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Talumajandusenõuande korraldamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Riigikassa võlakirjade väljaandmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Kaitseliidule toetuse andmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

5. Asundusekapitali seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

6. Vene-Balti laevaehituse ja mehaanika A/S. kinnisvarale kinnistatud obligatsioonide omandamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

7. Võru-Petseri kinnistusejaoskonna seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

8. Laevaliinide laenu riikliku kindlustuse ja toetuse andmise seadus — III lugemisel.

9. Seadus öötöö keelu kohta pagaritööstuses — III lugemisel.

10. Ühingute ja nende liitude seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

11. Ühingute, seltside ja nende liitude registreerimise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

12. Mustvee alevi administratiiv-piirides maakorralduse seaduse makspanemise seadus — II lugemisel.

13. Töökaitse seaduste rikkumise eest administratiiv-karistamise seadus — II lugemisel.

14. Juriidiliste isikute tulumaksu seadus — II lugemisel.

15. Süüteod rahva tervishoiu vastu — kriminaalseadustiku komisjoni ettepanek.

16. Haigusekindlustuse seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

17. Kinnistusüksuste tükeldamise ja liitmise seadus — maakomisjoni ettepanek.

18. Talumaade tükeldamise alammäärade muutmise seadus — maakomisjoni ettepanek.

19. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seaduse läbi vaatamise ja uue valimisseaduse väljatöötamise komisjoni ettepanek.

20. Väike- ja kesktööstuse kutseesituse seadus — üldkomisjoni ettepanek.

21. Väike- ja kesktööstuse kutseesituse seaduse elluviimise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

22. Kaubandus-tööstuskoja seaduse §§ 10, 15 ja 18 muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

23. Vabrikute ja tehaste tööliste organisatsiooni ja vanematenõukogu põhjuskirja (RT 6 — 1919) täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

24. Riigikogu kodukorra täiendamise seadus — kodukorra komisjoni ettepanek.

25. Jõuvankrite seadus — üldkomisjoni ettepanek.

26. Tallinna avaliku lennuvälja alla maade ja ehituste sundvõõrandamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

27. Kohtuotsuste täitmise asjus Tsiviilkohtupidamise seaduse muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

28. Võlglastelt sissenõutud summade jao- tamise korra muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

29. Väljakutse toimetamise asjus tsiviilkohtupidamise seaduse täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

30. Vaesuse õiguse andmise asjus Tsiviilkohtupidamise seaduse täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

31. Tuletõrjeseaduse § 24 muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

32. Linaseemne väljaveotolli muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

33. Üheksanda rahvusvahelise töökonverentsi poolt vastuvõetud meremeeste palkamise lepingu konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**, pärast abiesimees **M. Martna**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

Koosolek algab kell 17.20 min.

**1. Päevakorra Juhataja K. Ein-
täiendamine ja bund:** Riigikogu koos-
muutmise. olek on avatud. Päevakorra
kohta on rkl. H. Martin-

son'ilt ettepanek,
võtta päevakorda 1. punktiks komisjonide
täiendavad valimised.

Samasugune ettepanek on rkl. Voiman'ilt.

A. Anderkopp (töer): Austatud Riigi-
kogu liikmed! Teen ettepaneku, päevakorra-
punktid 19 ja 24 tõsta ettepoole. Punkt 19. puu-
dub Riigikogu valimise seaduse muutmise
seadust. Valimised on võrdlemisi lähedal, ja
kui meie valimise seadust muuta tahame, pea-
vad muudatused, mis läbi viiakse, rahvale aeg-
sasti teatavad olema. Eelnõu on iseenesest
lühike ja seepärast oleks küllalt põhjust, et
Riigikogu selle kiiremini vastu võtaks.

Teine punkt, nimelt päevakorra-punkt 24,
puudutab Riigikogu kodukorra muutmist, mis
lähemal ajal tuleks kiires korras maksma panna.
Teeb küllalt raskusi olukord, kus Riigikogu
juhatus võimkond ja teiste vahelkordade küsi-
mused kodukorras küllaliselt ära määratud ei
ole. Ka see küsimus on iseenesest lühike ja
seepärast oleks loomulik, et see Riigikogus
varem vastu võetaks.

Seda kõike arvesse võttes teen ettepaneku,
19. päevakorra-punkt võtta 8. päevakorra-
punktiks ja 24. päevakorra-punkt võtta
9. päevakorra-punktiks.

A. Jõeäär (stp): Panen ette,
päevakorra-punktid 23, 27, 28, 29 ja
30 võtta pärast 12. päevakorra-punkti.
Need on võrdlemisi lühikesed seadused, ja
nende arutamine palju aega ei võta. Kui vaiel-
dakse päevakorra-punkt 23. vastu, siis päeva-
korra-punktid 27., 28., 29. ja 30. on kiire ise-
loomuga ja lühikesed seadused ja võib lahus
hääletada punkt 23.

J. Lehtman (as): Teen ettepaneku,
päevakorra-punkt 32 — linaseemne väl-
javeotolli muutmise seadus — tõsta ette-
poole ja võtta 8. päevakorra-punktiks.
Kui aga rkl. Anderkopp'ilt ettepanek vastu
võetakse, siis 10. päevakorra-punktiks.
See seadus on telegraafi teel Vabariigi Valit-
suse poolt maksma pandud ja maksab kuni
31. juulini. See seadus tuleks tingimata selle
Riigikogu poolt vastu võtta. Kui see nüüd vas-
tu võtmata jääb, võib niisugune olukord tek-
kida, et järgmisel Riigikogul tuleb seadus vastu
võtta, mis juba lakanud maksmast. Säärane
olukord on ebaloomulik ja seepärast tuleks
tähtendatud seadus kiires korras vastu
võtta.

J. Holberg (põl): Mina vaidlen punkt
23. ettenihutamise vastu, sest see on lühike
eelnõu, mis niikuinii suudetakse vastu võtta.
(J. Voiman, stp: Kiire seadus!) On sel-
gunud, et see sugugi kiire ei ole, ja oleks parem,
kui see tagasi lükataks ning päris uus tööliste-
vanemate seadus välja töötataks. Karistuse-
peatükk sugugi nii kiire ei ole, ja kui 10 aastat
on sellela läbi saadud, siis saab veel 1 või 2
kuud sellela läbi, seni kui korralik seadus välja
töötatakse. Seni seda ei ole Riigikogule esi-
tatud, ja meie ei tea, mis pärast valitsus seda ei
ole esitanud.

Juhataja **K. Einbund:** Asun rkl. H.
Martinson'ilt ettepaneku hääletamisele. (Hää-
letatakse.) Nähtava enamusega on et-
tepanek vastu võetud.

Asun rkl. Anderkopp'ilt ettepaneku hääle-
tamisele. (Hääletatakse.) Nähtava ena-
musega on ettepanek vastu võetud.

Panen hääletamisele rkl. Jõeääre ettepa-
neku, võtta 23. päevakorra-punkt 13. päeva-
korra-punktiks. (Hääletatakse.) Poolt on
27 häält, vastu 24 häält, ettepanek on vastu
võetud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse
sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt
on 32 häält, vastu 45 häält, ettepanek on
tagasi lükatud.

Panen hääletamisele rkl. Jõeääre ettepa-
neku 27., 28., 29. ja 30. päevakorra-punktide
kohta. (Hääletatakse.) Poolt on 26 häält,
vastu 32 häält, ettepanek on tagasi lüka-
tud.

Hääletamisele tuleb rkl. Lehtman'ilt ette-
panek. (Hääletatakse.) Nähtava ena-
musega on ettepanek vastu võetud.

Seega on päevakord määratud.

**2. Teadaand-
mine komisjo-
nidesse antud
seaduseelnõude
kohta.**

Sekretär O. Liigand:
Riigikogu juhatus poolt
on komisjonidesse antud:
1. Eesti ja Läti vahel
piirjoonega poolitatud kin-
nisvarade likvideerimise

tähtaja pikendamise asjus allakirjutatud proto-
kollil kinnitamise seadus — üldkomisjoni,
välispoliitilise külje suhtes seisukoha võtmiseks
väliskomisjoni.

2. Riigi- ja omavalitsuse teenijate pensioni
seaduse põhjal määratud pensionide kõrgen-
damise seadus — rahaasjanduse komisjoni.

3. Kaitsevæelaste ja nende perekondade
pensioni seaduse põhjal määratud pensionide
kõrgendamise seadus — rahaasjanduse komis-
joni.

4. Riigi asutustes ja ettevõtetes töötavate
tööliste pensioniseaduse (RT 23 — 1926) §§ 3,
4, 5, 8, 24 ja 26 muutmise ja § 28-ga täienda-
mise seadus — rahaasjanduse komisjoni.

5. Hoolekande alla võetud veneaegsete seltside varanduste valitsemise seadus — üldkomisjoni, rahandusliku külje suhtes seisukoha võtmiseks rahaasjanduse komisjoni.

6. Endiste Eestimaa maade krediitseltsi ja Liivimaa mõisade krediitseltsi likvideerimise seadus — üldkomisjoni, rahandusliku külje suhtes seisukoha võtmiseks rahaasjanduse komisjoni.

7. Kiriku ametikandjate ja nende perekondade pensiooni seadus — rahaasjanduse komisjoni.

8. Kollektiivlepingute seadus — üldkomisjoni, sisulisest küljest seisukoha võtmiseks sotsiaalkomisjoni.

9. Põllumajandusele määratud krediitide kasutamise seadus — rahaasjanduse komisjoni.

10. Kalameeste riikliku laenufondi seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni.

11. Eesti-Saksa kaubanduse- ja laevanduselepingu kinnitamise seadus — rahaasjanduse komisjoni, välispoliitilise külje suhtes seisukoha võtmiseks väliskomisjoni.

3. Riigi majandusnõukogu ja komisjonide täiendavad valimised. Nähtava enamusega valitakse: riigi majandusnõukokku H. Martinson'i asemele M. Krents (tp); rahaasjanduse komisjoni H. Martinson'i asemele E. Pesur (tp); maakomisjoni H. Martinson'i asemele M. Krents (tp); kodukorra komisjoni J. Klesment'i asemele J. Vain (stp).

4. Vabariigi Valitsuse ja ministeeriumide korraldamise seadus — redaktsioon. Juhataja **K. Einbund:** Redaktsiooni komisjoni aruandja rkl. Gustavson'i puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni esimees rkl. Anderkopp.

Selle päevakorra-punkti juures pean lugupeetud Riigikogu liikmeile järgmist teatama: mõned muudatused redaktsiooni komisjoni ettepanekust ei tule hääletamisele kui väheolulised, sellest hoolimata, et nad selles ettepanekus esinevad, ning loen nad vastuvõetuiks hääletamiseta.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

5. Talumajandusenõuande korraldamise seadus — redaktsioon. Juhataja **K. Einbund:** Redaktsiooni komisjoni aruandja puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni esimees rkl. Anderkopp.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

6. Riigikassa Juhataja K. Einvõlakirjade väljandmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni esimees rkl. Anderkopp.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

7. Kaitseliidule Juhataja K. Ein- toetuse andmise seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni esimees rkl. Anderkopp.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

8. Asundusekapi- Juhataja K. Ein- tali seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni sekretär rkl. Tupits.

Ka sellest redaktsiooni komisjoni ettepanekust ei tule kõik parandused hääletamisele: mitteolulised loen vastuvõetuiks hääletamiseta.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

9. Vene-Balti Juhataja K. Ein- laevaehituse ja mehaanika A/ bund: Redaktsiooni komisjoni aruandja puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni sekretär rkl. Tupits. **S. kinnisvarale kinnistatud ob- ligatsioonide omandamise seadus — redaktsioon.** Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

10. Võru-Petseri Juhataja K. Ein- kinnistusejaos- konna seadus — redaktsioon. Redaktsiooni komisjoni aruandja puudumisel täidab aruandja kohuseid komisjoni sekretär rkl. Tupits.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

11. Põllumeeste M. Martinson (põl) kogude Riigi- (erak. tead.): Lugupeetud kogu rühma Rügikogu liikmed! Põllu- erakorraline meeste kogude Riigikogu teadaanne a-s. rühma nimel on mul au Böcker'i tehaste hooldamise teatada. Neist seletustest, mis asjas.

Riigikogus ette kandis a-s. Böcker'i tehaste hooldaja ja ühtlasi ka Riigivanem, võib järeldada, et hooldajad on seadusliku korra järgi hooldamise alla võetud varanduste bilansi kokku seadnud, varanduste valitsemise kava valmistanud ja selle seaduslikus korras kohtu poolt kinnitada lasknud.

Nüüd on aga selgunud, et eelpoolnimetatud aktsiaseltsi varanduste hulka käivad kaks suuremat vabrikut — üks Riias, teine Liibavis — hooldajate poolt mingisugusel põhjusel täiesti tähele panemata on jäetud. Hooldajad ei ole nähtavasti mingisugust huvi nende vabrikute vastu tundnud, nad ei ole nende saatuse pärast tülitanud ei kohtuasutusi ega vastavaid ministere. Saatuse hooleks jäetud vabrikud on üksikute juhuslike aktsiateomanikkude kätte jäänud, ilma et hooldajad katsetki oleksid teinud nende kätte usaldatud seltsi üldhuve kaitsta.

On teada, et endised aktsionärid ühe osa Böcker ja Co aktsiaseltsi vabrikutest oma kätte võttes on tööle pannud, ja et need vabrikud nüüd võrdlemisi edukalt töötavad. Veel kaugemale on mindud. Üslikud aktsiateomanikud on lähemal ajal, vist 28. skp., kokku kutsunud Läti vabariiki aktsiaseltsi peakoosoleku meie hooldajatest mööda minnes. Sel koosolekul kavatsetakse, sellele vaatamata, et Eesti valitsusel mitme võrra aktsiaid rohkem, kui juhuslikkudel kokkukutsujatel, Läti vabariigi piirides olevaid vabrikuid uue aktsiaseltsi omanduseks tunnustada, kellel muidugi enam mingisugust ühendust ei Eesti vabariigi omanduses olevate aktsiate ega Eesti seaduste järgi ametisse seatud hooldajatega ei oleks.

Nii ähvardab üldisest aktsiaseltsi varandusest võõraste kätte minna varandus, mis kahest vabrikust koosneb. Eesti riik võib ilma jääda varandusest, mille kohta tal täielik õigus. See sunnib veel kord Böcker'i tehaste hooldamisele Riigikogu tähelepanu juhtima.

Riigikogu, kelle enamuse sellega nõusse jäi, et praegune Riigivanem võib Böcker'i tehaste hooldajaks edasi jääda, peaks kõige oma heatahtlikkuse juures hooldaja-Riigivanema vastu Vabariigi Valitsuselt siiski kõige kiiremas korras seletust selle kohta saama, kas on kõik aktsiaseltsi varandused hooldajate poolt valdamisele võetud, ja kui seda väljaspool Eesti piire olevate varandustega ei ole tehtud, siis millised olid selleks mõjuvad ja seaduses ettenähtud põhjused. Oleks selgust tarvis ka selle kohta, kas hooldajad on Vabariigi Valitsuse või mõne ministeeriumi abi selleks nõutanud, et neid varandusi oma hoole alla saada ja neid aktsiaseltsile või ta õiguste pärijale, milleks nüüd peasjalikult Eesti vabariik, alles hoida.

Riigikogu võiks ka huvi tunda, kas Vabariigi

Valitsus, kelle juhiks üks selle seltsi varanduste hooldajatest, on selleks samme astunud, et Läti vabariigi piirides kokkukutsutud aktsiaseltsi koosolekul Eesti valitsus võiks, oma aktsiate enamusele toetudes, nurja ajada katsed, need vabrikud üldise varanduse summast lahutada; kas valitsuseasutused on õigel ajal Lätimaal kokkukutsutava koosoleku vastu küsil protesteerinud või oma aktsiaid koosolekust osavõtmiseks esitanud, ja kui mitte, missugused põhjused on valitsusel olnud seda mitte teha?

Riigikogu ei peaks enne lahkumist lubama, et kaks suurt vabrikut võiksid Eesti vabariigile kaduma minna. Valitsuse juhile ja liikmetele ei peaks raskusi sünnitama, Riigikogule kõige lähemal ajal selle koht rahuldavat seletust anda, sest on ju valitsuse juht ühtlasi ka hooldaja, kellele kõik asjaolud põhjalikult teada. Riigikogu liikmetel peaksid nende võrdlemisi suure väärtusega riigile kuuluvate varanduste kohta kõik vahekorrad teada olema.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Martinson teeb ettepaneku,

pidada läbirääkimised põllumeeste kogude Riigikogu rühma erakorralise teadaande puhul a-s. Böcker'i tehaste hooldamise asjas järgmisel arupärimis-koosolekul.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

12. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seaduse läbivaatamise ja uue valimise seaduse väljatöötamise komisjoni aruandja **A. Anderkopp**: Austatud Riigikogu liikmed! See seaduseelnõu, mida minul erikomisjoni nimel au on aruandjana esitada, puudutab iseenesest kaht küsimust.

Esimene küsimus ei ole Riigikogule uus, see on siin olnud päevakorras, kui üksikud Riigikogu liikmed — kui ma ei eksi, härra Laarman'iga põllumeeste kogude Riigikogu rühmast eesotsas — Riigikogule esitasid seaduseelnõu, et Riigikogu valimisteks peetavate hääleõiguslike kodanikkude nimekirjade kuulud võetaks riigi kanda. Senise valimise seaduse § 115. põhjal on need kulud sama seaduse § 21-ses ettenähtud asutuste kanda, kes neid nimekirju peavad. Omal ajal, kui Riigikogule esitati sellekohane seaduseelnõu vastavate parandustega nende nimekirjade pidamise kulude suhtes, kiitis rahaasjanduse komisjon selle heaks, aga Riigikogu täiskogu koosolek on

siiski arvamisel, et seda küsimust tuleks veel kord põhjalikult kaaluda ja eelnõu selleks vastavasse erikomisjoni anda, kelle ülesandeks valimisseaduste küsimuste kaalumine. Eri komisjon, küsimust kaaludes, leidis, et omavalitsused neid nimekirju seaduse alusel on kohustatud pidama mitte ainult valimisteks ja rahvahääletamisteks, vaid ka oma ülesannete jaoks, ja sellepärast ei oleks küllalt põhjendatud, need kulud täielikult riigi eelarve kanda võtta. Kuid erikomisjon ei saanud ka salata, et omavalitsuste tulud väga piiratud ja erilisi allikaid meil praegu raske on uute sissetulekutena leida. Lähemad andmed nende kaalumiste kohta on komisjon toonud oma seletuskirjas, ja mul ei ole siin seepärast praegu vajadust nende juures lähemalt peatuda. Sellepärast on komisjon arvamisel, et see parandus Riigikogule võiks vastuvõetav olla, ja sellekohaselt on ta ka redigeerinud seaduseelnõu selle osa, mis §§ 116. ja 115. kohta käib, see tähendab, et selle seaduse maksamahakkamisega läheksid kulud, millest eelpool kuulsime, riigi eelarve kanda. Jääb muidugi soovida, et omavalitsused neis kuludes ratsionaalselt talitaksid, ja ei tahaks uskuda, et nad neis kuludes kaugeemale läheksid, kui rahalised võimalused ja otstarbekohasus seda lubavad. Selles mõttes on nende kulude summa üksikasjalik määramine jäetud Riigikogu juhatuse ülesandeks ja õiguseks, muidugi neis piirides, mida Riigikogu eelarve lubab.

Teine küsimus, mida käesolev eelnõu puudutab, on nimeliste häälte arvessevõtmine Riigikogu valimiste puhul kandidaatide valimise äramääramisel. Siin on seni käidud järgmise korra järgi. Nimelt on valituks tunnustatud need kandidaadid, kes saanud niipalju nimelisi hääli, kui suur on valimisjagaja, kui aga hääli vähem järele jäänud, siis loetakse valituks see kandidaat, kes rohkem nimelisi hääli saanud.

Elu on aga meile näidanud, et üldine valimisjagaja tunduvalt suurem on, kui jagaja nimekirjade piirides. Seepärast on neil juhtumistel, kui tuleb valida nimekirjast üle ühe kandidaadi ja järgmiste äramääramiseks enam valimisjagaja suuruses hääli üle ei jää, tulnud nähtavaks, et praeguse valimisseaduse puht tekstilise külje järgi, mis seaduse mõte aga olla ei saa, ainult üksikud nimelised hääled mõõduandvad on. Nii oleme näinud eelmistel valimistel, et kandidaat, kes parkümmend nimelist häält saanud, on tõusnud nimekirja lõpupoolt etteotsa. See on sündinud järgmiselt: nimekiri saab üldse 3 kohta, 2 kandidaati läheb läbi valimisjagajaga, kolmanda koha määramiseks ei ole jäänud kolmandale kandidaadile aga rohkem kui 10—15 häält. Kan-

didaadil aga, kes seisis 8. kohal, oli parkümmend häält, ja ta tuli seepärast ka valituks tunnustada. Teoreetiliselt võiks aga veel suuremat kurioosiumit ette kujutada ja nimelt järgmist: nimekiri sai 3 kohta, 2 kandidaati määrab valimisjagaja, mis näiteks 5.000 suur, kolmas kandidaat on saanud ühe hääle, järgmine vahepeal mitte ühtki ja kõige viimane 20. kohal kaks nimelist häält. Praeguse korra juures on siis võimalik see: seadus käseb seda, et see viimasel kohal seisev, kes saanud kaks nimelist häält, tingimata valituks tunnustatakse. Loomulik on, nagu juba tähendasin, et seda valimisseadus sisuliselt mõelnud ei ole, sest need valijad, kes nimelist häält andnud ei ole, — ja neid oli, nagu nägime, tuhanded — need on andnud oma hääled nimekirja järjekorra kasuks.

Et neid puudusi kõrvaldada, paneb komisjon ette, tarvitada kaht abinõu. Kõigepealt võtta otsustajaks nimekirja piirides mitte valimisjagaja, vaid nimekirjade ühenduse jagaja, mis praktiliselt peaaegu alati väikesem olnud kui valimisjagaja. Selle tõttu saame kätte, et seni harilik hääle puudujääk kandidaatide kohtade jaotamisel enam ette ei tule, või kui tuleb, siis harva.

Teine abinõu oleks, et kandidaadi tagantpoolt ettepoole tõusmine oleks võimalik ainult siis, kui ta rahva poolt saanud suurema usalduse, näiteks vähemalt 500 nimelist häält. Kui ta 500 nimelist häält saanud ei ole, siis ei ole ta ka nii suure poolehoiu osaliseks saanud, et ta ettepoole võiks tõsta.

Parandust oli neil aladel tarvis valimisseaduse §§ 96. ja 97., ja nende kohta on komisjon ka oma parandused teinud. Neid lühikesi märkusi tehes, mis komisjonis üksmeelselt vastu võeti, oleks mul au paluda Riigikogu, see seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta, ja kui juhataja lubab, siis korraga ka ettepanek teha, et valimise muutmise seaduse arutamist mitte viivitada,

esimese ja teise lugemise vahel kolmepäevalisest vaheajast mitte kinni pidada.

Juhataja **K. Einbund:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

13. Riigikogu kodukorra täiendamise seadus — I lugemisel.

Kodukorra komisjoni aruandja **A. Kerem:** Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikogu kodukord räägib eriti kantselei korralduse kohta väga lühidalt, et kantselei käib juhatuse võimkonda.

Samuti ei ole küllal täielikult ära määratud

Riigikogu juhatus ja vanematekogu asjaajamine ja ka seaduste väljakuulutamise.

Ajajooksul on kolme esimese küsimuse alal kujunenud teatav kord, ja seda korda arvesse võttes on Riigikogu juhatus soovitavaks pidanud kodukorda täiendada vastavate paragrahvidega. Viimase küsimuse asjas, nimelt seaduste väljakuulutamise juures, on arvesse võetud see asjaolu et väljakuulutamise aktid peavad kandma peale Riigikogu esimehe või abiesimehe ja sekretäri või abisekretäri allkirju veel asjadevalitseja allkirja. Need täiendused ei too palju uut, küll aga fikseerivad seadusega teatava korra, mis seni oli lahendatud määruste ja korralduste korras. Kodukorra komisjon on selle eelnõu läbi vaadanud ja on Riigikogu juhatus poolt algatatud küsimused üskmeelselt vastu võtnud, lisades omalt poolt väikese täienduse Riigikogu ametnikkude, peale asjadevalitseja, ametissemääramise korra kohta. Kodukorra komisjoni nimel teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta. Ühtlasi teen ettepaneku, mitte kinni pidada kolmepäevalisest vaheajast I ja II lugemise vahel.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

14. Linaseemne väljaveotolli muutmise seadus — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Lehtman**: Möödunud aasta halva ilmastiku tagajärjel ikaldasid meil mitmed viljad, nende hulgas ka linaseeme. Linaseemet on meil alati välja veetud ja taheti seda ka tänava suurel hulgal teha. See väljavedu oleks aga meid niikaugemale viinud, et põllupidajail, kel tänava linaseeme ikaldas, seemet ei oleks võtta olnud, et oma põlde täis seemendada. Seda seisukorda arvesse võttes pani Vabariigi Valitsus telegraafi teel 1. märtsist maksuma uued tollitariifid linaseemne väljaveo kohta. Nende uute tariifide järgi on väljaveotoll linaseemnele 300 marga ümber puud. Niisugune väljaveotoll takistab linaseemne suurt väljalugumist, ja selle tõttu on loota, et põllupidajail, kellel linaseeme ikaldas, ka teistest kohtadest võimalik on linaseemet osta. Rahaasjanduse komisjon vaatas selle seaduseelnõu läbi, ühines nende motiividega, mis Vabariigi Valitsusel selle seaduse maksmapanemisel olid, ja teeb ettepaneku, käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud kolmepäevalise vaheajata I ja II lugemise vahel.

15. Laevaliini-de laenu riikliku kindlustuse ja toetuse andmise seadus — III lugemisel. (Tekst III Rk. 8. istungj. pr.pr. lisades, vaata sisukord.)

16. Seadus öö-töö keelu kohta pagaritööstuses — III lugemisel. (Tekst III Rk. 8. istungj. pr.pr. lisades, vaata sisukord.)

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Veiler**.

Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmata vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja **J. Voiman**: Riigikogu otsustas 14. märtsil anda käesoleva seaduse § 2. ja järgmised sotsiaalkomisjoni uuesti läbivaatamiseks teisel lugemisel tehtud paranduse-ettepaneku asjas. Sotsiaalkomisjon, läbi arutades II lugemisel

tehtud paranduse-ettepaneku § 2. juures, leidis, et seda paranduse-ettepanekut ei saa vastu võtta järgmistel põhjustel: kõigepealt § 2. uus redaktsioon kordab sedasama, mis öeldud § 4-das. § 2. uues redaktsioonis kõneldakse erandest, ja kuna § 4. põhjal töö-hoolekandeminister võib niikuini erandit teha, siis ei ole mingit mõtet § 2. vastu võtta teisel lugemisel vastuvõetud kujul.

Teiseks leidis sotsiaalkomisjon, et § 2. on vastolus konventsiooniga nädalapuhkepäeva asjus tööstuseettevõtetes, mis vastu võeti 1923. aastal, ja on vastolus Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadusega, mis avaldatud 1926. a. Riigi Teatajas. Käesoleva seaduse § 4-das on ette nähtud, et võib erandit teha, aga selle asemel peavad tasuks ette nähtud olema 1923. a. konventsiooni § 5. järgi eripuhkeajad. Kuna § 2. teisel lugemisel vastu võetud kujul ei ole ette nähtud neid tasupuhke-aegu, ja kuna võimalik ei ole § 2. vastavalt muuta, sest ainult II lugemisel tehtud parandusi võib III lugemisel korrata, siis ei saanud sotsiaalkomisjon § 2. muuta, et see oleks kokkõlas 1923. a. vastuvõetud konventsiooniga nädala-puhkepäeva asjus tööstuseettevõtetes ja 1926. a. vastuvõetud Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadusega. Selle seaduse põhjal väljaantud määrus näeb ette, et leivaja pagaritööstuses nende saaduste valmistamiseks, mis tehakse pärmi abil suhkru, on ettevõtetes võimalik teha pühapäeval tööd, aga

§ 2. on ette nähtud, et ka kondiitriäridel on võimalik pühapäeval töötada, seega on see paragrahv vastolus 1926. a. seadusega.

Kolmandaks leiti, kui § 2. vastu võetakse II lugemisel vastuvõetud redaktsioonis, siis ei ole võimalik vastu võtta konventsiooni öötöö keelu kohta pagaritööstuses.

Neil põhjustel leidis sotsiaalkomisjon, et § 2. tuleks vastu võtta säärasel kujul, nagu sotsiaalkomisjon Riigikogule esitas. Teen ettepaneku,

vastu võtta § 2 ja järgmised sotsiaalkomisjoni poolt esitatud redaktsioonis.

A. Veiler (töer): Lugupeetud rahvasaadikud! (Vahelhüüe pahemalt poolt: Nurgaadvokaat!) Mul küll nurgaadvokaadi kutset ei ole.

Sotsiaalkomisjon ei ole § 2. selles redaktsioonis vastu võtnud, nagu see Riigikogu poolt heaks kiideti. Motiividena tuuakse terve rida põhjendusi. Sotsiaalkomisjoni otsus ei olnud aga kaugeltki üksmeelne. Häälled läksid peaaegu pooleks, ja kui oleks üks komisjoniliige veel kohal olnud, siis oleks komisjon selle paragrahvi hoopis teistsugusel kujul Riigikogule esitanud. Häälletamisel oli kuus häält poolt ja viis vastu.

Sotsiaalkomisjoni enamused arvab, et Riigikogu II lugemisel vastuvõetud § 2 seisab vastolus konventsiooniga, mis Riigikogu poolt 1923. aasta novembrikuus kinnitati. Kui meie selle konventsiooni teksti vaatame, siis näeme, et konventsioon ei näe kaugeltki seda ette, et tööliste puhkepäev peab tingimata kokku langema nädala pühapäevaga. Selle konventsiooni § 2. ütleb, et tööstuseettevõtte töölisel tuleb võimaldada iga 7-päevalse aja jooksul puhkust vähemalt 24 üksteisele järgnevat tundi. Kui iganes võimalik, peab seda puhkeajaga võimaldama kõigile töösolevatele isikutele igas ettevõttes ühel ja samal ajal. Edasi ütleb § 4.: „Iga liige võib § 2. ettenähtud nõudmistes erandid lubada, niihästi osalisi kui ka täielikke (puhkeaja muutmine ja vähendamised ühes arvatud).“ § 7. nõuab, et kui igapäevast puhkust antakse kogu töölistele ühiselt, peab teatama ühise puhkepäeva ja -tunni üle kuulutuste kaudu nähtavas kohas ettevõttes või mõnes muus vastavas paigas või teisel, valituse poolt heakskiidetud teel. § 6. nõuab, et iga liige valmistab käesoleva konventsiooni § 3. ja § 4. alustel lubatud erandite üle nimekirja ning paneb ta rahvusvahelisele töötoimkonnale ette. Ja iga 2 aasta järele peab teatama kõigist muudatustest, mis selles nimekirjas teatud.

Käesolev seadus tunnustab leivategemise sääraseks tööalaks, mis seltskondlikkudes huvi-

des igapäevaste tarviduste rahuldamiseks vajalik. Nii näeme, et seadus ise otsekohe ära määrab, et pagaritööstus ja leivaküpsetamine niisugune töö on, mis seltskondlikkudes huvides hädatarvilik. Riigikogu poolt vastuvõetud redaktsioon ei seisa vastolus ka omal ajal antud Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadusega.

Nii näeme, et sotsiaalkomisjon täitsa vildakule seisukohale on asunud, kui ta II lugemisel vastuvõetud teksti loeb seniste seadustega vastolus olevaks. Edasi põhjendatakse veel, et minu tekst on vastolus konventsiooniga öötöö kohta pagaritööstuses. See konventsioon on aga Riigikogu poolt veel vastu võtmata. Kuidas saame meie öelda, et ta vastolus on seadusega, mida Riigikogu veel kinnitanudki ei ole. Nimetatud konventsiooni ei ole Riigikogu tarvilikuks pidanud päevakordagi võtta. Nii langeb ära ka see vastuväide.

Sotsiaalkomisjon eksib, kui ta arvab, et vastuvõetud redaktsioon seaduse § 4. vastolus on. Kui § 4. vaatame, siis leiame sõna-sõnalt, et töö-koolekandeminister võib oma määrustega, vastavate tööandjate ja tööliste organisatsioonide arvamist ära kuulates, lubada esimese paragrahvi eeskirjadest erandeid. Siis on üles loetud erandid, ja on arusaadavalt öeldud, et neid erandeid võib töö-koolekandeminister siis lubada, kui ta on ära kuulanud tööandjate ja tööliste organisatsioonide arvamised. Kui nemad nõus ei ole, siis loomulikult töö-koolekandeministril erandeid lubada on raske.

Edasi tuuakse ette, et kõnealolev tekst ei seisvat kokkukõlas Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadusega, mis avaldatud Riigi Teatajas nr. 4 — 1926. a. Nimetatud seaduse § 4 kõneleb: „Pühapäevadel ja pühadel on töö lubatud: a) seltskondlikkudes huvides elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehtavatel töödel“. Ma arvan, et leivaküpsetamine on see töö, mida elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehakse. Edasi ütleb sama paragrahvi punkt b järgmist: „ettevõtetes vahetpidamata kestva valmistusega tööde tegemiseks, mida ei või katkestada ega edasi lükata nende tehnilise iseloomu tõttu.“ Igaüks, kes leivategemist tunneb, teab, et see töö vastab selle seaduse § 4. p.p. a-le ja b-le. Ja selle põhjal on siin pühapäevane töö lubatud.

Edasi ütleb sama seaduse § 7: „Tööstusliku ettevõtte juhatus on kohustatud kokku seadma nende puhkepäevade kava, millal tööd ei tehta; selles kavas tähendatakse: eraldi tööd, mida peab tegema pühapäevadel ja pühadel, samuti nende tööde täitmise ja nendel töödel töötavatele töölistele puhkepäevade võimaldamise kord... See kava kinnitatakse töökaitse komis-

sari poolt ja pannakse üles ettevõttes töolistele kättesaadavas ruumis.“ § 6 ütleb: „§ 4. p. p. a ja b nimetatud tööde nimekiri antakse välja tööhoolekandeministri poolt kokkuleppel vastavate ministritega ja see avaldatakse Riigi Teatajas.“ Samas Riigi Teatajas leiame elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks lubatud tööde nimekirja, ja § 3. all seisab nende tööde hulgas leiva- ja pagaritööstuses saaduste valmistamine. Käesoleva seaduse kokkuseadjad on tarvitanud rahvusvahelise konventsiooni teksti, kuid kahjuks mitte täies ulatuses. Rahvusvahelises konventsioonis seisab: „ära kuulates töoliste organisatsioonide arvamist, kui niisugused olemas on“. Meie tekstis puuduvad aga viimased sõnad. Rahvusvahelise konventsiooni järgi on täiesti selge, et minister on kohustatud ära kuulama töoliste organisatsioonide arvamist, aga kui neid organisatsioone ei ole, võib ta iseseisvalt määrusi välja anda. Siin tekstis aga puuduvad need sõnad.

Sellest järeldades on selge, et tööhoolekandeminister erandite kohta enne määrusi välja anda ei saa, kui ta vastavate töoliste organisatsioonide arvamist ei ole ära kuulanud. Kui aga neid organisatsioone üldse ei ole, ei saa ta ka erandeid teha. Minu arvates peaks iga seaduse mõiste olema nii selge, et ta ei lubaks kõrvalekalduisi. Ühel aastal võib üks minister lubada neil ja neil päevadel tööd teha, teisel aastal teine minister jälle teistel päevadel. Niisugune seisukord oleks võimatu.

Kokkuvõttes jõuan otsusele, et see redaktsioon, mis vastu võetud Riigikogus II lugemisel, ei seisa konventsiooniga vastamisi ja ei ole ka meil seni avaldatud seadusega vastamisi. Juba 1926. a. oli Riigikogu arvamisel, et 1923. a. konventsiooni redaktsioon erandeid võimaldab, kui ta välja andis Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seaduse.

Kõike seda kokku võttes teen Riigikogule ettepaneku,

§ 2 teisel lugemisel vastuvõetud redaktsioonis kolmandal lugemisel kinnitada.

Tööhoolekandeminister **L. Johanson**: Austatud Riigikogu liikmed! Härra Veiler seletas praegu sama, mis mina mineval korral ette tõi, nimelt et on lubatud varem väljaantud seaduse ja määrusega pühapäevane töö leivavalmistamise alal, kus seda valmistatakse suhkruta. Mida aga tahab härra Veiler'i ettepanek? Härra Veiler'i ettepanek tahab lubada pühapäevast tööd ka neis ettevõtetes, kus valmistatakse kondiitrikaupu, kooke, kompekke ja teisi maiustusi. Kondiitrikaupu paigutada nende tarviduste hulka, mis üles loetud Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade

seaduse § 4., kus öeldud, et pühapäevadel töö on lubatud seltskondlikkudes huvides elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehtavatel töödel, ei saa. Ei saa lugeda kondiitrikaupu igapäevaste tarviduste hulka. Kook ei ole säärane söögiaine, mida elanikud igapäev tarvitavad. Kui niikaugele läheme, siis ei saa meie pühapäevadel ja pühadel keelata tööd ühegi aine valmistamise alal. Nagu koogivalmistamise kohta, võiks laiendada pühapäevast tööd siis iga teise söögi- ja elutarbeaine kohta. Nii laiaulatuslikult meie konventsiooni kunagi tõlgitseda ei saa. Selles osas kahtlemata käib pühapäevatöö varem vastuvõetud konventsiooni vastu. Mis aga teise ossa puutub, seal on härra Veiler'i ettepanek või parandus täiesti ülearune, sest pühapäevatöö leiva- ja pagaritööstustes nende saaduste valmistamisel, mis tehakse haputaigna ja pärmi abil suhkruta, on lubatud. (K. Tamm, põl: Aga mis suhkur seal kurja teeb? Kui suhkur saias on, ega siis sai rikki ei ole läinud.)

A. Veiler (töer) (fakt. märk.): Ma pean tähendama, et mind ei huvita härra ministri koogid põrmugi. Kui aga selle redaktsiooni, mis sotsiaalkomisjoni poolt ette pandud, vastu võtame, siis on selge, et sellega haputaignaleiva valmistamist raskendatakse, ja sellest ma ka rääkisin, nimelt rukkileivast.

Tööhoolekandeminister **L. Johanson**: Siin ei ole kõne all ministri koogid, vaid töö kondiitriettevõtetes. Ma juba ütlesin, et neis leiva- ja pagaritööstustes, kus valmistatakse leiba, mis tehakse haputaigna ja pärmi abil suhkruta, on pühapäevane töö lubatud, samuti ka pühadel, välja arvatud need saadused, kus tarvitatakse suhkrut. Härra Veiler'i ettepaneku ainuke eesmärk on, laiendada pühapäevatööd ka kondiitrikaupade kohta.

K. Tamm (põl): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Selles oli härra Veiler'il täiesti õigus, et põhjendamata on sotsiaalkomisjoni otsus ja sotsiaalkomisjoni väide. Need sotsiaalkomisjoni väited ei kannata küll arvustust välja. Seal on kõigepealt öeldud, et § 2. selles redaktsioonis, nagu see oli esitatud rkl. Veiler'i poolt, oli vastolus sama seaduse § 4. Ei saa sugugi öelda, et see vastolus oleks § 4. § 4 räägib sellest, mida minister teatavatel juhtudel võib teha või tegemata jätta, nii et räägib sellest, et ministril on voli teha üht või teist, aga ei ole sunnitud seda tegema. Aga siin tahab seadus midagi kindlaks fikseerida, kuidas asi peab olema, rippumata ministri tahtmistest, tujudest ja meelevallast. See on hoopis teine asi, millest räägib § 4.

Siis mis puutub sotsiaalkomisjoni väidestesse, siis ütleb tema, et § 2. rkl. Veiler'i redaktsioonis olevat vastolus konventsiooniga nädalapuhkepäeva kohta tööstuseettevõtetes. Mis sellesse puutub, siis peab ütleva, et meie rahvusliku seaduseandmise juures ei tule enam vaadata, mis ütleb konventsioon, vaid tuleb vaadata, mis ütleb seadus, mille oleme välja andnud, selle konventsiooni elluviimiseks. Meie oleme seaduse välja andnud 17. detsembril 1925, ja see seadus on Genfis rahvusvahelise peasekretäri juures registreeritud 29. novembril 1923, ja see on vastu võetud seal, kui konventsiooni elluviimise seadus. Sellest on meie valitsusele mineva aasta alul teatatud. Genfi tööbüroo valvab ainult selle järele, kas meie käime oma seaduse järgi, mille välja andsime konventsiooni elluviimiseks. Puhkepäevade konventsioon on üks neist, mis väga väheste riikide poolt ratifitseeritud. Ma vaatan praegu Thomas aruannet, ja sealt näeme meie, et 15 riiki on kõigest selle konventsiooni ratifitseerinud, kuna rahvusvahelisse tööorganisatsiooni kuulub 55 riiki. Mineva-aastaseks aruande kokkuseadmise ajaks on seda konventsiooni aga ratifitseerinud kõigest 15 riiki, meie oleme üks nende hulgast. Meie oleme seda sunnitud täitma oma rahvusliku seaduse piirides. Vaataksime nüüd, kas meie § 2. vastuvõtmisega härra Veiler'i ja minu poolt ettepanud kujul kuidagi seda oma seadust rikuksime, mis Genfis registreeritud ja mis seal tunnustatud konventsiooni elluviimise seaduseks. Kui loeme seda § 4., siis näeme, et § 2. käesolevas seaduses vastab Tööstuseettevõtetes nädala puhkepäevade seaduse § 4-dale, sest seal on öeldud: pühapäeval ja pühadel on töö lubatud seltskondliikkudes huvide elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehtavatel töödel. Aga kui härra minister seletas, et leib olevat siis hädatarvilik aine, kui selles suhkur puudub, siis ei saa mina sellega ühineda. See on arstiteaduses aksioom, et suhkur väga tähtis toiduaine, eriti laste toitmise juures on, et magus aine tarvilik oleks, see ei pruugi aga sealjuures sugugi kondiitrikook olla. Ma arvan, et suhkur vedelas ja ka kuivas olekus väga tarvilik aine on, ja seda on ka härrad sotsialistid toonitanud, et suhkur peaks odavam olema, peaks olema aine, mis laiadele rahvakihtidele oleks kättesaadav.

Nagu meie nägime, ei ole § 2. käesolevas seaduses sugugi vastolus seadusega, mis meie konventsiooni alusel vastu võtsime. Seadus, mis meie vastu võtsime 1925. aastal, ütleb ainult seda, et „puhkepäevade võimaldamise kord isikutele, kes seotud töödega, mille täitmine käesoleva seaduse § 4. põhjal pühapäeval ja pühadel lubatud, määratakse töö-

hoolekandeministri poolt kokkuleppel vastavate ministritega ja see kord avaldatakse Riigi Teatajas“. Tähendab, üks väike ülesanne kerkiks üles töö-hoolekandeministrile, kui meie praeguses seaduses fikseeriksime, et pagari- ja leivatööstus siin teatavad erandid teeb selles seaduses. Kui vastav minister seda ei ole ette näinud endistes määrustes, siis on ta ülesanne endist määrust täiendada. Ei saa öelda, et seda kohustust, mis § 5. peale paneb töö-hoolekandeministrile, võimata oleks täita. See on arusaadav, ja seda tehakse igas riigis, et Vabariigi Valitsus ja vastavad ministrid muudavad määrusi, nagu olud seda nõuavad ja uued seadused seda tarvilikuks teevad.

Kui § 2. vastu võtaksime rkl. Veiler'i redaktsioonis, mida ka mina toetasin, siis tekib ka väike kohustus ettevõtjatele. Puhkepäeva seaduse § 7. ütleb: „Tööstusliku ettevõtte juhatus on kohustatud kokku seadma nende puhkepäevade kava, millal tööd ei tehta; selles kavas tähendatakse: eraldi tööd, mida peab tegema pühapäeval ja pühadel, samuti nende tööde täitmise ja nendel töödel töötavatele töölistele puhkepäevade võimaldamise kord. See kava kinnitatakse töökaitse komissari poolt ja pannakse üles ettevõttes töölistele kättesaadavas ruumis.“ Nii et puhkepäevade seadus võimaldab täiesti seda, mida härra Veiler'i ja minu poolt esitatud redaktsioonid ette näeb.

Siis on ka muidugi põhjendamata, nagu härra Veiler seletas, et § 2. olevat vastolus konventsiooniga öötöö kohta pagaritööstuses. Meil see konventsioon on esiteks vastuvõtmatu. Teiseks rõhutaksin seda, mida ma ka enne rõhutasin selles küsimuses, et tähtis ei ole see, et meie oleksime see riik, kes kõige rohkem konventsioone ratifitseerib ja kinnitab, vaid tähtis on see, et meie teeme seadusi, mis meie oludele ja elunõuetele vastavad. Kas sealjuures mõni konventsioon kinnitamata jääb, see ei peaks meid huvitama, vaid meid peab huvitama, et meie anname välja ajakohased ja meie oludele vastavad seadused.

Edasi on öeldud sotsiaalkomisjoni seletuskirjas: Kõike seda arvesse võttes ja eriti rõhutatades, et § 2. on takistuseks ühinemisele konventsiooniga öötöö kohta pagaritööstuses, sotsiaalkomisjon jääb endise redaktsiooni juurde. Selle väite lükkasin ma juba ümber. Nüüd on öeldud edasi, et järgmisi paragrahve ei leidnud sotsiaalkomisjon tarvilikuks lähemalt kaaluda, kuna need paragrahvid Riigikogu poolt II lugemisel vastu võetud komisjoni poolt esitatud kujul, ja kuna komisjon nende paragrahvide suhtes oma endistele seisukohtadele on jäänud. Siin peaks tähendama, et komisjon ei ole seda ülesannet täit-

nud, mis talle kohuseks tehtud. Riigikogu tegi talle ülesandeks kaaluda ka järgmisi paragrahve, ja ta oleks pidanud kaaluma, kas need paragrahvid on otstarbe- ja ajakohased, ja kas need vastavad meie oludele. Selle oma ülesande on sotsiaalkomisjon täitmata jätnud. Kõigil neil põhjustel leian, et tuleks vastu võtta § 2. samal kujul, nagu II lugemisel vastu võetud.

A. Veiler (töer): Härra ministril võiks ju siis õigus olla, kui käesoleva seaduse § 1., mille Riigikogu II lugemisel vastu võttis, kõneleks ainult kondiitritööstusest, kuid selle sõna ees seisab veel lause „ettevõtted, kus valmistatakse leiba“. Nii ei saa oletada, nagu räägiks praegune seadus ainult kookidest. Meie teame, et leib käib alati maiustuste ees, ja sellepärast olen ma esimeses joones just leivast rääkinud.

Edasi ei saa härra ministriga nõus olla, kui ta tõlgitseb nii, et kui meie praeguse seaduse vastu võtame, siis jäävad ka 1926. aastal välja kuulutatud määrused maksma. See ei ole kaugelki nii. Kui meie oleme vastu võtnud seaduse, kus öeldud, et ettevõtetes, kus valmistatakse leiba, on keelatud nende saaduste valmistamine 7 öötunni kestel, siis ei saa oletada, et endine määrus haputaignaleiva kohta maksma jääb. Seadus ütleb ju selge sõnaga, et öötöö on keelatud.

Edasi on § 4. lubatud erandeid, kuid nende teostamine on seotud raskustega, sest enne peab vastavate organisatsioonide arvamised ära kuulama, kui aga neid organisatsioone ei ole, siis ei saa ka määrust välja kuulutada. Riigikogu on käesoleva seaduse § 1. selgel sõnal öelnud, et leivategemine on keelatud 7 öötunni kestel. Oli ainus võimalus pehmen-dada seda seadust § 2-ga, ja see pehmen-dus on ka Riigikogu poolt vastu võetud. Arvan, kui Riigikogu tahab olla järjekindel, siis ei jää teist teed, kui peab nüüd kinnitama sama redaktsiooni, mille ta II lugemisel heaks kiitis.

Juhataja **K. Einbund**: Töö-hoolekandeministrilt on ettepanek,

rkl. Veiler'i poolt ettepanud § 2. viimne lõige eraldi hääletada.

Aruandja **J. Voiman** (lõpusõna): Ma peaksin lugupeetud Riigikogu liikmete tähelepanu juhtima sellele, et härra Veiler oma vaidlused rajab oletustele. Ta oletab, et § 4. põhjal töö-hoolekandeministril ei ole võimalik erandeid üldse teha, kui vastavaid organisatsioone ei ole, tähendab tööliste kui ka tööandjate organisatsioone. Härra Veiler olgu siis juba järjekindel ja tehku säärased

järeldused kõigi seaduste kohta, kus räägitakse eraorganisatsioonidest. Ma juhin Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et hiljuti võtsime vastu Talumajandusenõuande korraldamise seaduse. Mis me seal nägime? Seal nägime, et büroosse saadavad oma esindajad põllumeeste keskselts ja paljud teised, eks seal võib sama-suguseid oletusi ette tuua, nagu härra Veiler täna on ette toonud. (J. Hünerson, põl: Seal on selle kohta erilised laused, mida siin ei ole.) See ei tähenda midagi. Ma võiksin härra Hünerson'ile öelda, et ega § 4. kategooriliselt ei kirjuta töö-hoolekandeministrile ette, et ta peab tingimata nende arvamisi ära kuulama. § 4. ütleb: „...“, ära kuulates, lubada esimese paragrahvi eeskirjadest järgnevaid erandeid:“....

Ma juhin tähelepanu veel sellele, et meil on palju seadusi vastu võetud, kus rõhutatakse seda, et ära kuulates kas omavalitsuse või mingisuguse organisatsiooni arvamisi, teeb minister seda ja seda. Siis ei ole härra Veiler ega ükski teine sellele tähelepanu juhtinud. See põhjendus, mis rkl. Veiler ette tõi, on lihtsalt ettekääne, aga mitte sugugi õige põhjendus. Sest kui ta oleks tahtnud öieti põhjendada, siis oleks ta pidanud järjekindel olema ja kõigi vastuvõetud seaduste kohta vastava ettepanekuga esile tulema.

Mis puutub sellesse, kui siin tähendatakse, et § 2. teisel lugemisel vastuvõetud kujul olevat täiesti kokkukõlas § 4., siis juhiksin § 2. viimsele lõikele tähelepanu. Siin öeldakse, et harilikudel nädalapühadel ja Suurel Reedel on töötamine lubatud, aga § 4. punkt b põhjal võib töö-hoolekandeminister teha: „tarvilikke alalisi erandeid nädalapuhkepäeva kindlustamiseks“.

Olge head, kui § 2. öeldakse, et töö on pühapäevadel lubatud, kuidas seletate seda siis § 4. punkt b põhjal, kus töö-hoolekandeministril on õigus lubada pühapäevadel töötada? Siin on vastuolu § 2. ja § 4. juures, millele sotsiaalkomisjonis tähelepanu juhiti ja mille põhjal minu arvates § 2. säärasel kujul vastu võtta ei või.

Mis puutub 1923. a. konventsiooni, siis pean tähendama, et see, mis härra Veiler ette kandis, on õige. Aga ta jättis 1923. aastal vastuvõetud konventsiooni § 5. ette kandmata. § 5 on vastolus § 2. § 5 ütleb: „Iga liige peab määrusi maksma panema, mis ette näevad § 4-da põhjal lubatud puhkeaja äramuutmise ja vähendamise tasuks puhkeae-gasid, välja arvatud juhtumistel, kus konventsioonis (kokkuleppes) ehk harjumuses sarnased puhkeajad juba ette on nähtud.“ Tähendab, kui taht-takse harilikul nädalapühäl ja Suurel Reedel lubada töötada, siis peaks samas paragrahvis

näitama, kuidas ja millal tööline selle puhkeaja, milleks tal õigus, saab. Peaks ära näitama ka teised päevad, kus võimaldatakse töölistele samal juhtumisel puhkeajaga anda. Kui § 2. vastu võtta rkl. Veiler'i ettepanekus, siis tuleb tõepoolest säärane olukord, nagu rkl. Eilman siin juba eelmisel Riigikogu koosolekul tähendas, et töölisel tuleb 8 tööpäeva nädalas töötada. Sest 7 tööpäeva tuleb tal päeval töötada ja 8-s öösel.

Mis puutub sellesse, et meil ei ole veel konventsiooni keelu kohta vastu võetud, selles on õigus niihästi rkl. Veiler'il kui ka rkl. Tammel. Aga see konventsioon on sotsiaalkomisjoni poolt esitatud, ja sotsiaalkomisjon leidis, et kui tahetakse konventsioon vastu võtta, siis § 2. säärasel kujul, nagu rkl. Veiler selle esitas, vastu võtta ei saa.

K. Tamm (põl) (fakt. märk.): Pean tähendama, et meil ei ole vaja siin ülepea seda konventsiooni, mis 1923. aastal Genfis sõlmiti, praegu arutada. Sest konventsiooni põhimõte on see, et kui nad ratifitseeritakse, ja kui siis rahvuslik seadus välja antakse konventsiooni põhjal, siis vastav riik ei ole muuks sunnitud, kui ainult seda rahvuslikku seadust pidama, mis Genfis aktsepteeritud. See on see õige seisukoht ja see vastab täiesti Versailles'i rahulepingule. Ja see põhjaneva konventsiooni alusel väljaantud seadus on 17. detsembril 1925 Genfis aktsepteeritud. Seda võib jälgida rahvusvahelise tööbüroo direktori mineva aasta aruandes, kus ka öeldud, et meie valitsusele vastus saadetud, et meie elluviimise seadus aktsepteeritud.

Juhataja **K. Einbund**: Hääletamisele tuleb aruandja ettepanek. (Hääletatakse.) Poolt on 38 häält, vastu 38, seega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Sedelitega!) Palun sedelid välja jagada. (Hääletatakse.) Poolt on 40 häält, vastu 39, 1 erapooletu, seega on § 2 vastu võetud komisjoni poolt esitatud kujul ning langeb ära rkl. Veiler'i ettepanek. (Kiiduavaldused rõdult.) Ma palun kuulajaid rõdudel mitte korda rikkuda.

Vaheaeg kl. 19.30 min. — kl. 19.50 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna**.

Sekretäri kohal abisekretär **O. Liigand**.

§ 3 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

(§ 4.)

K. Tamm (põl): Et seda ära hoida, et meil ei talitataks nii kui Lätis, et pannakse öö-

töö keeld maksma ja kuue kuu pärast muudetakse ära, teeksin paranduse-ettepaneku § 4. juurde, sama, mille tegin II lugemisel:

„§ 4. Märkus. Ettevalmistavate ja tarvilikkude abitööde hulka, mis ministri keelust olenevad, ei kuulu leivahapu ja saiajuuretise tegemine.“

See on tähtis erand. See ei ole nii arvatud, et kõik töölised peaksid väljaspool üldist tööaega töötama, vaid keskmistes ettevõtetes, kus mõnikümmend inimest töö, tuleb ühel-kahel töölisel varem ilmuda. Selle töö juures ei saa täpselt määrata, kuipalju tunde ära kulub. See minu ettepanek mingisuguseid raskusi ei tekitaks, vaid on tingitud elunõuetest. Sellepärast loodan, et III lugemisel see paranduse-ettepanek vastu võetakse.

Aruandja **J. Voiman** (lõpusõna): Sotsiaalkomisjonis oli kaalumisel, kas ei peaks mõningaid erandeid seaduses tegema, mis ei kuuluks töö-hoolekandeministri määruste alla. Kuid leiti, et nende erandite üleslugemine seaduses on väga raske, sest üleslugemise juures võib eksitusi ette tulla. Säärane nimekirja üleslugemine seaduses on halb, ja sellepärast ei saa ma sotsiaalkomisjoni nimel rkl. Tamme ettepanekuga ühineda.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse) Nähtava enamusega on rkl. Tamme ettepanek tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 4 vastu võetud.

17. Riigikogu järgmise koosoleku määramine. Abiesimees **R. Penno** (korra kohta): Riigikogu juhatusel nimel teen ettepaneku, pidada homme, see on 20. märtsil s.a.,

kell 5 p. l. Riigikogu koosolek. (Päevakord prot. nr. 231/32.)

K. Ast (stp): Riigikogu tööd hakkavad lõpule jõudma, ja sellepärast on koosolekute aja kindlaksmääramine väga tähtis. Nagu Riigikogu liikmed teavad, võttis rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseis eelarve lõplikult vastu ja võib selle Riigikogule esitada. Nagu näeme, on väga palju seaduseelnõusid järjekorda ootamas, mis kõik kiired. Kui redaktsiooni komisjoni poolt esitatud seaduseelnõud maha arvata, siis on neid ligi 30 päevakorras. Juhatusel poolt on otsustatud need seaduseelnõud kiireks tunnustada ja tahetakse veel enne pühi vastu võtta. Sellepärast oleks tarvilik, et koosolekuid mitte ainult kindlaks ei määrataks, vaid siin kindel kava oleks, kunas Riigikogu otsustab koos-

olekuid pidada. Meil töötavad mitmed komisjonid, ja seepärast peaks vaatama, et komisjonide töö ja Riigikogu koosolekute aeg ühte ei langeks. On tarvis, et Riigikogu vastu võtaks hädatarvilikud seaduseelnõud enne, kui ta asub eelarve arutamisele. Selleks ajaks võivad jääda vast mõned seaduseelnõud III lugemisel. Järgmise koosoleku aja kindlaksmääramisega ei saa tööd põhjalikult korraldada, ja sellepärast peaks Riigikogu juhatus ühes vanematekoguga lähemal ajal otsustama, millal Riigikogu koosolekuid peetakse. Homme õhtupoolikuks on muu seas üldkomisjon kokku kutsutud, kus tähtsad elnõud päevakorras. Kas just õhtul pleenumi peaks pidama? Võibolla oleks otstarbekohasem seda hommikul teha. (R. Penno, as: Härra Ast, seal on rahaasjanduse komisjonil väga palju käiguandmiseks seadusi. — J. Vain, stp: Kell 9 võivad teha koosoleku.) Käiguandmiseks võib rahaasjanduse komisjon lühikeseks ajaks kokku astuda Riigikogu koosoleku vaheajal.

Igatahes teen ettepaneku,

sama päevakorraga, mis juhatus poolt ette pandud, pidada koosolek mitte kell 5 pärast lõunat, vaid kell 10 hommikul, selle lootusega, et kui vanematekogu vahepeal otsuse teeb, võib ka veel õhtuse koosoleku pidada.

Juhataja **M. Martna**: Hääletamisele tuleb ettepanekute ühine osa, pidada homme koosolek ettelõetud päevakorraga. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb juhatus ettepanek, pidada Riigikogu koosolek homme kell 5 p. l. (J. Vain, stp: Hääletame enne kella 10 kohta, võibolla et võime siis ka veel kell 5 koosoleku pidada.) Soovitatakse hääletada, nagu oleksid need paralleel-ettepanekud. Panen hääletamisele rkl. Ast'i ettepaneku, pidada koosolek kell 10 hommikul. (Hääletatakse.) (J. Vain, stp: Homme kell 10 võib määrata kella 5-ks koosolekuid niipalju kui tahes. — M. Martinson, põl: Kodukord ei ole enam maksev, tehakse soovi järgi, peab aga kodukorra järgi hääletama. — J. Vain, stp: Kuidas on 10 paralleelne 5-le, hommik õhtuga paralleelne, — vaat, see on mõistlik!) Panen hääletamisele juhatus ettepaneku. (Hääletatakse.) (Vahelhüüe paremalt poolt: Martna ei ole juhatus liige. — J. Holberg, põl: Tal on oma juhatus seal seina ääres.)

Et kumbki ettepanek absoluutset enamust ei ole saanud, siis tulevad mõlemad „poolt“

ja „vastu“ hääletamisele. Juhatus ettepanek on saanud rohkem häält, sellepärast tuleb see enim hääletamisele. (Hääletatakse.) (K. Ast, stp: Sisuliselt ei ole mõtet vastu olla, aga kui paralleelseks teete, siis peab olema vastu.) Hääletamisele tuleb rkl. Ast'i ettepanek. (Hääletatakse.) Juhatus ettepaneku poolt on 42 häält, vastu 20, rkl. Ast'i ettepaneku poolt 26 häält, 35 vastu, seega on juhatus ettepanek vastu võetud. (M. Laarman, põl: Aga missugune on tulemus?) Juhatus ettepanek on, homme kell 5 p. l. pidada koosolek ettelõetud päevakorraga.

18. Seadus öö- (§ 5.)

töö keelu koh- K. Tamm (põl): Siin

ta pagaritöös- mina pean natuke vastu

tuses — III lu- rääkima sellele ettepaneku-

gemisel. le, mille tegi rkl. Veiler

(Punkt 16 järg.). II lugemisel ja mis läbi

läks. Riigikogu liikmetel

vist jäi arvamine, nagu sotsiaalseaduste rikku-

mise eest pandaks harilikult trahv peale kuni

200 krooni ehk kuni 20.000 sendi suuruses.

See ei ole aga nii. Kui meie praegu

vaatame seda sotsiaalseadust, millest täna

siin jutt olnud, nimelt puhkepäevade sea-

dust, siis näeme, et karistus ei ole kuni

200 krooni ehk 20.000 senti, vaid 100 krooni

ehk 10.000 senti. Siin ei ole ühtlast normi

selles küsimuses ja sellel alal. Ettepanek, mille

rkl. Veiler tegi, ei olnud sugugi rohkem

õigustatud, kui see ettepanek, mille mina tegin.

Peale selle on veel kõigil teada, et leiva-

tegiijate hulgas ja pagariettevõtete pidajate

hulgas on ka üsna väikesi ja kehvi mehi,

kellele nüüd see trahv kuni 20.000 senti nii

väga raskena tunduks, mille pärast teeksin

ettepaneku, mille juba tegin II lugemisel,

muidugi ühe sõna pean muutma, mis on

oleb asjaolust, et II lugemisel on teatud parandus

vastu võetud, nimelt

võtta § 5-das „kahesaja“ asemele „kolme-

kümne“.

Juhataja **M. Martna**: (Hääleta-

takse.) Rkl. Tamme ettepaneku poolt on

30 häält, vastu 34. (Hüüded: Sedelitega!)

Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääle-

tatakse.) Poolt on 34 häält, vastu 42, era-

pooltuid 2 häält, seega on ettepanek

tagasi lükatud.

(Hääletatakse.) § 5. poolt on 37 häält,

vastu 25, seega on § 5 vastu võetud.

§ 6 võetakse 38 häälega 25 hääle

vastu muutmata vastu.

§§ 7—9 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

J. Holberg (põl) (häälet. motiiv.): Mul on au lugupeetud Riigikogu liikmetele tähendada, missuguseid tagajärgi käesolev seadus annab. Sellele tervishoiuküljele, mis pahemalt poolt ette toodi, on kõige väikesem mõju, ja tagajärjed, mis käesoleva seaduse läbi tekiavad on hoopis teised, seda võin ette öelda. Enne maksis meil kilo musta leiba 17 senti, nüüd on see tõusnud juba 19 sendile. Ja kui öötöö suur- ja kesktööstustes kaob...

Juhataja **M. Martna**: Ma eeldasin, et Teie sõna võtate lõpuhääletamise kohta.

J. Holberg (põl): Ja ma teen seda, kuid ma tahan enne Riigikogu liikmeid hoiatada. Kui meil see asi omalajal arutamisel oli, ja kui täpsemad kalkulatsioonid tehti, siis oli selge, et mustaleiva hind tõuseb, kui suur- tööstuses öötöö kinni pannakse, kuni 22% kilogrammilt.

Edasi näeme, et neis riikides, kus öötöö keeld suur-, kesk- ja väiketööstustes maksev, on leivahind 60% kallim kui jahuhind. Meil on tänini olnud leivahind 10% odavam kui jahuhind. (J. Vain, stp: Oleneb sellest, kuipalju vett sisse pannakse.) Seega igatahes langeb ka leiva väärtus. (J. Vain, stp: Tähendab, praegu on rohkem vett sees.) Meil võib ka mustaleiva hind tõusta kuni 30% jahuhinnast, see tähendab 40% läheb kallimaks.

Siis on veel üks sort leiba, see on naelasai, mida valmistab suurtööstus ja mille kilogramm maksis 40 senti, see kaob ning jäävad väikesed saiad, mille kilogramm tuleb maksma üle 100 sendi, see on 1 kroon.

Nii on käesoleva seaduse tagajärg kõige tarvilikuma leiva kallinemine. Ja sellega annate vastupidiseid tagajärgi selle asemele, mida olete tahtnud anda.

Juhataja **M. Martna**: 10 Riigikogu liikme poolt on nõudmine, seadus öötöö keelu kohta pagaritööstuses lõpuhääletamisel kinniselt hääletada. (Hääletatakse.) Poolt on 42 häält, vastu 36 häält, seega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud. (Käteplaksutamine. — Vile. — J. Vain, stp: Rotermann vilistas.)

19. Ühingute ja nende liitude seaduse täiendamise seadus — II lugemisel. Üldkomisjoni aruandja **V. Hasselblatt**. Pealkiri võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Ühingute ja nende liitude seaduse täiendamise seadus.

Aruandja **V. Hasselblatt** (loeb):

Ühingute ja nende liitude seaduse (RT 37—1926) § 1 täiendatakse järgmise uue lõikega:

Käesoleva seaduse alla kuuluvaks liiduks loetakse samuti kahe või enam kasutaotleva seltsi või ühingu ühendus, kes oma ühise tegevuse alaks võtnud mõnesuguse sihi teostamise, mis ei ole seotud ainelise kasu taotlemisega. Sarnaste liitude kohta maksavad käesoleva seaduse §§ 2, 7—9, 11—18.

Kohtuminister **T. Kalbus**: Käesolev seadus näeb ette, et võib liite luua kasutaotlevatest seltsidest. Ma teen ettepaneku, täiendada seda seadust selles mõttes, et selle seaduse põhjal võiks liite luua esiteks kasutaotlevatest seltsidest ja teistest küljest mittekasutaotlevatest seltsidest, nimelt

II lõike teises reas pärast sõnu „enam kasutaotleva“ võtta sõnad „või kasutaotleva ja kasu mittetaotleva“ ja edasi läheb samas redaktsioonis, nagu seaduses tähendatud. Järgmine ettepanek oleks,

viimne lause kustutada.

Kui see seadus oleks ilmunud erinovellina, siis oleks viimisel lausel tähendus, käesoleval juhtumisel on seadus kodifitseeritud endisse seadusse, ei ole viimset lauset vaja.

Aruandja **V. Hasselblatt** (lõpusõna): Ma ühinen nende ettepanekutega.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on kohtuministri esimene ettepanek vastu võetud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on kohtuministri teine ettepanek vastu võetud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu tekst ühes parandustega vastu võetud.

20. Ühingute, Üldkomisjoni aru- seltside ja nende liitude registreerimise seaduse täiendamise seadus — II lugemisel. andja **V. Hasselblatt**. Pealkiri võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Ühingute, seltside ja nende liitude registreerimise seaduse täiendamise seadus.

Aruandja **V. Hasselblatt** (loeb):

Ühingute, seltside ja nende liitude registreerimise seaduse (RT 37—1926) § 2 täiendatakse järgmise kolmanda lõikega:

Kasutaotlevate seltside või ühingute liidud, kes oma tegevuse alaks võtnud mõnesuguse sihi teostamise, mis ei ole seotud ainelise kasu taotlemisega, on kohustatud registreerima enne oma tegevuse algust korras, mis on ette nähtud ainelist kasu mittetaotlevate liitude kohta.

Kohtuminister **T. Kalbus:** Riigikogu võttis vastu paranduse eelmise seaduse juures, ja seepärast on loogiline, et meie peame seltside registreerimise seaduse juures sama paranduse tegema ja vastu võtma. Seepärast teen ettepaneku,

täiendada teist lõiget, võttes esimeses reas pärast sõna „Kasutaotlevate“ sõnad „või kasutaotlevate ja kasu mittetaotlevate“.

Juhataja **M. Martna:** Aruandja ühineb ettepanekuga. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu tekst ühes parandusega vastu võetud.

21. Mustvee alevi administratiiv-piirides maakorralduse seaduse maksmapanemise seadus — II lugemisel.

(Tekst III Rk. 8. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)

Maakomisjoni aruandja **A. Schulbach.** Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

22. Töökaitse seaduste rikkumise eest administratiivkaristamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **J. Klesment.** Pealkiri ja I osa §§ 1 ja 2 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Töökaitse seaduste rikkumise eest administratiivkaristamise seadus.

I.

§ 1. Tööstusliku töö seaduse §§ 212, 213, 214, 570, Nuhtlusseaduse § 1359¹, Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seaduse (RT 4 — 1926) § 8. ja Tinavalge tarvitamise kohta maaldritööstuses käiva seaduse (RT 46 — 1928) § 7. üleastujaid karistatakse käesoleva seaduse järgi administratiiv-korras.

§ 2. Käesoleva seaduse § 1. ettenähtud süütegude kohta teeb tööinspektor Kriminaal

kohtupidamise seaduse §§ 1131, 1134, 1135, 1136, 1140, 1141, 1142 ja 1143 tähendatud korras protokollile ning esitab selle vanemale tööinspektorile ühes oma arvamisega süüdlasele pealepandava karistussumma suuruse üle.

Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seaduse (RT 4 — 1926) § 8. ja Tinavalge tarvitamise kohta maaldritööstuses käiva seaduse (RT 46 — 1928) § 7. ettenähtud süütegude kohta võivad protokolle kokku seada eelmises lõikes ettenähtud korras ka linna- ja maavalituste organid, kes need esitavad vanemale tööinspektorile.

§ 3 võetakse 25 häälega 19 hääle vastu muutmata vastu.

§ 3. Vanem tööinspektor määrab süüdlasele karistuse ning teatab sellest temale allkirja vastu.

Vanema tööinspektori trahvimääruse peale võib süüdlane 14 päeva jooksul arvates trahvimääruse kuulutamise päevast kaevata vastava jaoskonna rahukohtunikule, kes asja läbi vaatab harilikus kohtukorras. Kaebus tuleb saata vanema tööinspektori kaudu, kes selle ühes kõige asja kohta käiva materjaliga rahukohtunikule edasi saadab.

§§ 4 ja 5 võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

§ 4. Kui süüdlane 14 päeva jooksul (§ 3) ei ole esitanud kviitungit trahvi tasumise kohta või kaebust, teeb vanem tööinspektor korralduse trahvi sissenõudmiseks korras, mis maksma pandud vastuvaidlematute riigi sissenõudmistele kohta.

§ 5. Käesoleva seaduse korras pealepandud rahatrahvid arvatakse Tööstusliku töö seaduse § 114. tähendatud kapitali hulka.

Aruandja **J. Klesment** (loeb):

II.

Tööstusliku töö seaduse § 114. muudetakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 114. Rahatrahvid, mis peale pandud Töökaitse seaduste rikkumise eest administratiivkaristamise seaduse korras, samuti rahatrahvid, mis peale pandud N.S. §§ 1359, 1404¹ — 1404⁹ põhjal lähevad kaubandus-tööstusministri korralduses oleva kapitali hulka, mis määratud haigetele ja vigastatud töölistele abianndmiseks.

Tähendatud kapitali hulka arvatakse ka varandus, mis jääb vabaks haigekassade sulgemisel peale kõikide nende kohustuste täitmise.

Töölisteks, kellele käesoleva paragrahvi korras abi antakse, loetakse Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seaduse (RT 4 — 1926) § 1. ettenähtud ettevõtete töölistes.

Käesolevas paragrahvis tähendatud kapitali kasutamise kohta on kaubandus-tööstusministril õigus anda määrusi.

Töö-hoolekandeminister L. Johanson: Ma teen ettepaneku, võtta kuuendas reas „kaubandus-tööstusministri“ asemele „töö-hoolekandeministri“, nagu oli see valitsuse eelnõus ja nagu see tegelikult ka praegu on. Trahvikapitalid on asunud seni töö-hoolekandeministeeriumi juures... (J. Laidoner, põl: Trahvid peavad minema riigikassasse, aga mitte trahvikapitali.) ja peavad ka sinna edaspidi jääma.

A. Tupits (põl): Komisjonis vaieldi sellele paragrahvide sel kujul vastu, nagu minister seda soovitab vastu võtta. Minu arvates on neil vastuvaidlustel kaaluv põhjus. Nimelt toodi ette, et kui kapitali valitsemine läheb töö-hoolekandeministeeriumi kätte, ja töö-hoolekandeministeeriumi ametnikud on trahvide määrajad, siis võib kergesti arvamine tekkida, et neid trahve võib määrata teinekord teatava eesmärgiga, et see kapitalisumma suuremaks paisuks. Et niisuguseid väärarvamisi ei tekiks, on tarvilik, et selle kapitali valitsemine läheks teise ministeeriumi, see on majanduseministeeriumi kätte.

Töö-hoolekandeminister L. Johanson: See väide, mille rkl. Tupits ette tõi komisjonis tehtud paranduse kaitseks, on täiesti omapärane. Mida see sisaldab? See sisaldab valitsuseasutuse kahtlustamist, nagu ei suudaks töö-hoolekandeministeeriumi ametnikud edaspidi, kui kapital peaks, nii nagu seni, tema juurde jääma, erapooletud olla. Trahvid määratakse seaduse ja määruste piirides. (J. Holberg, põl: Noh, aga tema äranägemise järgi!) Trahve võib ka siis määrata teatava eesmärgiga, kui kapital asub kaubandus-tööstusministeeriumi juures. Kapitali kasutatakse selleks otstarbeks, mis seaduses ette nähtud. (K. Päts, põl: Mis eelarve kord see on siis, kapitali määrata?)

J. Tõnisson (rhv): Austatud Riigikogu liikmed! Kahjuks ei saanud ma vastava paragrahvi arutamisel vastuvaidlust ette tuua sellepärast, et ma sõna ei saanud. Kuid ma pean rõhutama, et säärane karistamisviis meil vastuvõtmatu on. Kui meil tööinspektorid karistavad, ja raha läheb siis erikapitali, kust tööliste antakse toetust ja teataval määral gratifikatsiooni, siis kujutage ette, mis see tähendab. Töölisi huvitatakse, et nad tööinspektori kaudu kõik teeksid, et karistada tööttevõtjaid. See rikub vahekorda seda-

võrt, et kui hakatakse selle järgi talitama, siis parema tahtmise juures ei suudeta usaldusevahekorda tööandjate ja -võtjate vahel alal hoida. Kelle huvides see siis on? Kui tahetakse karistada, siis mingu see raha riigikassasse, ilma et töölisel sellest otsekohe huvitatud oleksid. Seepärast ei oleks pidanud seesugust kapitalikasutamist selles seaduses ette nägema. Et see juba sündinud, siis seda seadust säärasel kujul küll vastu võtta ei saa. (E. Joonas, stp: See on senimaksev kord.) See on korraldatav teatava määrustega, aga sellel kujul seadust ei saa välja anda.

Töö-hoolekandeminister L. Johanson: Austatud Riigikogu liikmed! Seletus, millega härra Tõnisson esines, on varemalt ka ajakirjanduses olnud, seda lugesime „Postimehest“. Ma arvan, kui härra Tõnisson praegu opositsioonis ei oleks, oleksid jäänud säärased seletused „Postimehes“ ilmutata ja siit kõnetoolilt ütlemata. Karistused on seadustes ette nähtud, ja need seadused on Vene ajast pärit, kuid neid pole tarvilikuks peetud muuta. Kapital on ka varem olnud, ja varem ei ole mingisugusest gratifikatsioonist juttu olnud, sest seaduses on ette nähtud, mis otstarbeks seda kasutatakse, nimelt antakse neile tööliste toetust, kes viga saanud ja kes vastava kindlustuseseaduse alusel seda ei saa. Nagu teame, on kindlustuseseaduse alusel ette nähtud, et teatud aja on proovil, ja seepärast tuleb niisuguseid juhtumisi ette, kus tuleb seda toetust anda.

Et see seadus edendaks töösturite peale kaebamisi, ei ole kuidagi põhjendatud. Mille eest karistatakse? Karistatakse seaduse rikkumise eest, ja sellest on ka riik huvitatud, et seadusi ei rikutaks. Ka töökaitse seadused peaksid olema säärased, millele Riigikogu peaks andma sanktsiooni. Kui tahetakse üldse vahekordi alal hoida tööasutuses, siis tuleb vahekordi sel teel alal hoida, et seadusenõute järgi käiakse, ja kui selle järgi käiakse, seadusenõudeid täidetakse, siis ei ole võimalikud pealekaebamised ja karistamised.

A. Jõeäär (stp): Väga lugupeetud härrad rahvasaadikud! Härra Tõnisson kurjustab siin päris asjata käesoleva seaduseelnõu puhul, sest seni ei ole selle eest veel trahvi määratud, kui haigekassamaksud maksmata jäävad; sellel on ainult tsiviiltagajärjed viivituseprotsentide näol, kriminaalkaristust ei ole. Käesoleva seaduse põhjal määrab trahvi vanem tööinspektor. See on õigus. Kuid ta määrab trahvi ainult säärasel korral, kui teatud süütegu konstateeritud. Kuidagi ei saa enesele ette kujutada, et töö-hoolekandeministeerium

saaks selleks survet avaldada, et töösturite poolt rohkem süütegusid sünniks. See ei ole töö-hoolekandeministeeriumi huvides. Ma ei suuda ka ette kujutada, kuidas võiks vanem tööinspektor, kes trahvid määrab ja ministeeriumile allub, kaasa mõjuda, et need trahvid suuremad saaksid. Kui seda kardetakse, siis on selleks seaduses ette nähtud kord, et igaüks, kellele trahv määratakse, võib kohtu poole pöörata, ja kohus on erapooletu asutus, keda iga kodanik usaldada võib. Kui kohus leiab, et see karistus õiglane ei ole, siis muudab selle ära. Nii et siin on täielik garantii pakutud. On ka asjata arvata, nagu võiks sellest kapitalist gratifikatsioone töölistele maksta. Siit antakse toetust ainult haigetele ja vigastele töölistele; töö-hoolekandeministeeriumi on koondatud andmed kõigi hoolekande alla kuuluvate isikute kohta. See ministeerium võib teada, kas vastav isik saab mujalt toetust või mitte, ja ära hoida, et üks ja sama isik ei saaks toetust mitmelt poolt. Kui see aga läheb mõne teise ministeeriumi kätte, siis peab see eriaparaadi korraldama, et neid teateid koguda, mis nüüd töö-hoolekandeministeeriumil olemas. Sellepärast peaks ettepanek, mis restaureerib endise korra, vastu võetama.

J. Tõnisson (rhv): Teen ettepaneku, § 114. kustutada viimased osad, alates sõnadest „kaubandus-tööstusministri korralduses oleva kapitali hulka“ j.n.e. kuni lõpuni ja võtta selle asemele sõna: „riigikassasse“.

Aruandja **J. Klesment** (lõpusõna): Mis puutub sellesse paragrahvi, siis see kord, mis selles paragrahvis ette nähtud, ei ole uus, vaid on võetud Vene 1912. aasta Tööstusliku töö seadusest. (A. Anderkopp, tões: Ei ole, ei ole!) Ma võin Teile seaduse teksti ette näidata. (A. Anderkopp, tões: Mitte sellest ei ole jutt, härra aruandja, vaid sellest, et praegu seda erikapitali ei ole.) 1912. a. seaduses on § 114 peajoonetes sääraselt redigeeritud, nagu siin, see on summad, mis tulevad trahvidest, mis töökaitseaduse rikkumise pärast peale pandud, lähevad kaubandus-tööstusministeeriumi juures olevasse kapitali, mis määratud haigetele ja vigastatud töölistele abiandmiseks.

1919. aastal võeti vastu seadus, mis üldiselt ära määrab, et kõik rahatrahvid riigikassasse lähevad. Selle seaduse tõlgitsemisel tekkisid kohtutes esialgu lahkarvamised. Üks osa kohtuid leidis, et 1919. aasta üldine seadus 1912. aasta eriseadusega ettenähtud korda ei muuda. Küsimus läks Riigikohtu otsustami-

sele, ja viimane otsustas, et 1919. a. seadus siiski ära muudab eriseaduses ettenähtud korra, ja kõik trahvisummad peavad minema riigikassasse.

1912. a. seadusega loodud kapital on töö-hoolekandeministeeriumi juures olemas, ja kuni möödunud aastani tulid sinna trahvidest saadud summad, mis makseti abirahadena vigastatud ja haigetele töölistele. Ainult viimane Riigikohtu seletus 1919. a. seaduse kohta, mis määrab, et kõik rahatrahvid lähevad riigikassasse, on loonud olukorra, et enam trahvirahad sellesse kapitali ei tule. Nii et selle paragrahvi sissevõtmine sel kujul ei ole midagi muud, kui selle korra jaluleseadmine, mis määratud Vene 1912. a. seadusega, ja mis tegelikult maksis 1927. aastani, mil Riigikohtu vastava otsuse tegi.

Üldkomisjonis kaaluti küsimust ja leiti, et säärase kapitali jaluleseadmine ja trahvide sinna kapitali juhtimine otstarbekohane on sellepärast, et vastaval ministril tõepoolest teinekord tarvidus on, anda abi selleks otstarbeks, mis seadus ette näeb, nimelt haigetele ja vigastatud töölistele. Ega seega, kui meie käesoleva paragrahvi vastu võtame rkl. Tõnisson'i redaktsioonis, meie kapitali ei kaota, see kapital jääb töö-hoolekandeministeeriumi juurde sellepärast, et sellesse kapitali lähevad veel mõned väikesed summad, nagu haigekassade likvideerimise puhul. See kapital jääb aga küll niivõrt väikeseks, et seda kasutada ei saa.

Üldkomisjon asus seisukohale, et spetsiaal kapitali olemasolu kahtlemata tarvilik on, ja kui tarvilikuks peeti Vene Tööstusliku töö seaduses vastava normi sissevõtmine, siis arvas ka üldkomisjon, et meie peaksime sama olukorra juurde jääma. Selles mõttes ei saa ühineda rkl. Tõnisson'i ettepanekuga.

Samuti ei ole mul õigust üldkomisjoni nimel ühineda töö-hoolekandeministri ettepanekuga, kuigi üldkomisjonis vaated lahku läksid. Komisjoni enamus otsustas kapitali anda kaubandus-tööstusministri kätte sellepärast, et oleks teine organ, kes summasid välja annaks, ja mitte see, kellele alluvad ametnikud trahve määravad. Kuid teisest küljest arvati, et kaubandus-tööstusministril on raskem seda kapitali kasutada, kui töö-hoolekandeministril, sellepärast, et kaubandus-tööstusministeeriumil ei ole aparati, kes seda ülesannet teostaks. Ta võiks seda teha ainult töö-hoolekandeministrile alluvate tööinspektorite kaudu. Mulle isiklikult tundub, et kaubandus-tööstusministril selle kapitaliga raskusi tekib, sest tal puuduvad vastavad organid, ja kui ta summasid peaks määrama, siis ainult palvete põhjal, ilma et oleks võimalust

kohapeal kontrollida. See on minu isiklik seisukoht. Kuid üldkomisjoni nimel ei saa ma sellega ühineda ja palun töö-hoolekandeministri ettepaneku lahus hääletada.

J. Vain (stp) (häälet. motiiv.): Need ülesanded, mis rahuldatakse kõnealloleva kapitali arvel, ei ole tänapäev päevakorrale kerkinud, vaid on seal olnud juba mõnda aega. Kui tsaarivalitsus, kes tööliste suhtes kunagi erilist sõbralikkust ei näidanud, tarvilikuks pidas neid väljaminekuid teha, mida kõneallolev kapital rahuldama peab, siis peaks arvama, et need ülesanded väga pakilised olid. Eesti vabariik, kes oma põhiseaduse järgi demokraatlik vabariik, peaks loomulikult töölisteklassi eest natuke rohkem hoolitsema, kui Vene tsaarivalitsus, ja seepärast ei ole meie põhiseaduse vaimuga kokkukõlas, kui ta need töölistkonna seisukorda vähegi parandavad maksud lõpetaks. Meil ei ole aga kuskil mujal vastavaid summasid ette nähtud, ja seega on ainus võimalus, et ka lähemas tulevikus need kulud kaetaks samadest allikatest.

Mis puutub erikapitalidesse ja erifondidesse, siis on sotsialistlik rühm oma seisukoha selles suhtes juba mitmel puhul väljendanud, ja ka antud korral pooldame erifondide ja erikapitalide kaotamist. Ka siin peavad summad läbi käima riigikassast.

Kui Vabariigi Valitsus neid seisukohti arvestab, siis ta esitab Riigikogule vastava seaduseelnõu. Niikaua, kui niisugust seadust ei ole, ja kui kuskilt summasid praegu võtta ei saa, mis samuti ülesannete täitmiseks võiksid minna, hääletame selle ettepaneku vastu.

J. Tõnisson (rhv) (häälet. motiiv.): Rahvaerakonna rühm hääletab selle komisjoni ettepaneku vastu just neil kaalutlustel, mis

ma ette tõin. Tähtendan aga veel sellele, et kui tarvis töölistele toetust anda, siis meie võime riigi eelarve korras vastavaid summasid ühele või teisele ministrile käsutada anda.

Juhataja **M. Martna**: (Hääletatakse.) Rkl. Tõnisson'i ettepaneku poolt on 29 häält, vastu 29 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Poolt on 37 häält, vastu 34 häält, erapooletuid 5, seega on ettepanek vastu võetud ning langeb ära töö-hoolekandeministri ettepanek.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on II osa ühes parandusega vastu võetud.

III osa võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

III.

Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotavad maksvuse: 1) Seadus karistamise korra kohta töökaitse seaduste rikkumise pärast (RT 67 — 1922); 2) Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seaduse (RT 4 — 1926.) § 9; 3) Tinavalge tarvitamise kohta maaldri-tööstuses käiva seaduse (RT 46 — 1928) §§ 8 ja 9 ja 4) Tööstusliku töö seaduse § 222.

(Hüüded: Lõpetada!)

Juhataja **M. Martna**: On tehtud ettepanek, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 21.25 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Abiesimees **M. Martna**.

Abisekretär **O. Liigand**.

